

Nieuwsbrief Nieuw Bibliotheekwerk

nr. 2, jaargang 10, februari 2010

Uitgave: 8 PSO's en NvD. Redactie: Wim Keizer, tel. 023 – 5546387, e-mail wkeizer@soobbozh.nl

---

Van de redactie

Google, Apple, Amazon en in Nederland ook Bol.com zitten in een veldslag om het e-book. Wie heeft straks de beste e-readers met de aantrekkelijkste titels? Wie weet de beste deals met uitgevers of, rechtstreeks, auteurs te maken?

Ondertussen hebben alle instituten die mooie dingen willen doen voor het Nederlandse openbare bibliotheekwerk nog niet afgesproken welke vijf punten de hoogste prioriteit moeten hebben op de *collectieve agenda voor het openbare bibliotheekwerk*. Het is goed een *Agenda voor de toekomst* te hebben, maar die toekomst begint vandaag. Wie neemt vandaag het initiatief voor een top vijf van urgente zaken en wie maakt daar morgen een breed gedragen actielijst met duidelijke afspraken van?

Wim Keizer,
17 februari 2010

Wat willen, kunnen, mogen bibliotheken met het e-book?

NBD/Biblion gaat na of er andere oplossing voor haar e-portal is dan werken met NetLibrary van OCLC. Dat vertelde **Ferdie Vermeulen** van NBD/Biblion op 19 januari tijdens een door ProBiblio in Haarlem georganiseerde bijeenkomst over het e-book. Ervaringen met het huidige e-portal zijn dat het niet gebruikersvriendelijk is: zoeken en browsen van de e-books is niet intuïtief en niet overzichtelijk. De gebruiker komt van de website van de bibliotheek ineens in de NetLibrary-omgeving.

Overigens is de gebruikersonvriendelijkheid van het e-portal niet het enige probleem rond e-books. Los van de NBD is downloaden van e-books op e-readers nog heel lastig en vervelend door de verschillende typen readers en e-book-aanbieders en door het feit dat eerst op pc's moet worden gedownload. Het is in de meeste gevallen nog niet zoals bij *smartphones* waar je draadloos

informatie kunt oproepen op elke plek waar je maar bent.

Speculaties

De laatste maanden wordt veel gespeculeerd over het e-book. Maakt het schakels in de bestaande keten, zoals uitgevers, boekhandels en bibliotheken, geheel overbodig? Gaan schrijvers zelf, al dan niet met hulp van literaire agenten, hun digitale boeken aan de man brengen? Gaat het publiek illegale kopieën downloaden, nadat de beveiligingssoftware gekraakt is? Wordt de *iPad* van Apple naast wat het nog meer is de beste e-reader die tot nu toe gemaakt is en neemt de *iBooks online store* van Apple (<http://store.apple.com/us>) de positie van Amazon.com en Bol.com (ten dele) over? Of komt boekscanner Google, die al de boekwinkel *Google editions* heeft, ook met een revolutionair apparaat? Vragen te over en alle aanleiding voor bibliotheken om hier ook serieus naar te kijken.

Growing up in public

Op 15 december vertelde NBD-directeur **Henk Das** al bij de NvD-bijeenkomst in *Beeld en Geluid* te Hilversum dat NBD/Biblion de bewuste keus heeft gemaakt om snel te starten en dat daarbij gebruik wordt gemaakt van het nieuwe Media Center van NetLibrary, een divisie van OCLC. In de wereld van het e-book is het echter nog een jungle van formats en rechten. Er is volgens Henk, door de snelle start, sprake van "growing up in public". Uitgevers hebben nog moeite met e-content en er zijn problemen met het auteursrecht. Er is veel onzekerheid, daar de bestaande waardeketens sterk in beweging zijn. Ondervonden probleem is ook dat NetLibrary niet erg flexibel is. Kortom, ideaal is het allemaal nog niet, maar NBD/Biblion biedt wat er momenteel te bieden valt, zo zei Henk op 15 december.

Op 19 januari vertelde Ferdie Vermeulen er meer over. En hij was niet de enige spreker. **Michel Suijkerbuijk** van www.ereaders.nl liet zien wat voor e-readers en andere

apparaten er op de markt zijn. En **Berlinda Kerkhof**, interim-adviseur van de Stadsbibliotheek Haarlem, citeerde uit een advies dat zij in december had gemaakt voor de directie van de bibliotheek. Dat advies was ook verspreid naar alle bibliotheken in Noord-Holland.

Uitgevers willen nog niet

Ferdy Vermeulen ging nader in op de auteursrechtelijke problemen. Het bleek dat de NBD nog maar met één uitgever afspraken heeft kunnen maken, n.l. NDC/VBK. Daardoor is het aanbod van wat via Netlibrary geleend kan worden veel kleiner dan het aantal Nederlandstalige e-books dat al beschikbaar is. Maar veel uitgevers zijn nog terughoudend en willen eerst zelf positie bepalen. Volgens Ferdy was het ook een probleem dat er nog geen landelijke afspraken gemaakt konden worden, omdat de VOB door de opsplitsing erg met zichzelf bezig was. Vandaar dat de NBD zelf begonnen is afzonderlijk met uitgevers te praten, maar dat is lastig.

In het e-portal waren in januari 278 e-books beschikbaar. De meeste e-book-bestanden zijn "ingepakt" in DRM-software (van *Digital Rights Management*), waarmee geregeld kan worden of een e-book geprint kan worden, gekopieerd kan worden en hoe lang de uitleentermijn is. Door het DRM-systeem kan een gebruiker ook zien hoe lang het e-book nog beschikbaar is.

Probleem is ook dat een e-book (hoewel digitaal) niet aan meerdere leners tegelijk mag worden uitgeleend. Met de uitgeverij is afgesproken dat NBD/Bibliom als het ware 1 licentie koopt. Een truc is aan een lener te vragen het e-book meteen na uitlening weer "in te leveren". Dan blijft het bij die lener nog wel 3 weken op de reader staan, maar kan het alvast aan een ander worden uitgeleend.

Typen en formats

Michel Suijkerbuijk van de e-readersgroep (doel: het digitale lezen stimuleren) liet typen e-readers, smartphones en netbooks zien en typen e-book-formats.

Voordelen van digitaal lezen zijn dat het comfortabel en licht is, dat je betere zoekmogelijkheden hebt en tekst kunt combineren met audio en video.

De prijzen van e-readers zijn aan het dalen en het aantal typen is aan het stijgen. Op dit moment zijn dat er 20, volgend jaar kunnen het er 50 zijn. Een groot voordeel van bijvoorbeeld de *Kindle* van Amazon is dat e-books

draadloos (3G-connectiviteit) gedownload kunnen worden. Maar, helaas, de Kindle is niet geschikt voor e-books van Nederlandse uitgevers. Suijkerbuijk wees erop dat smartphones en netbooks uitstekend gebruikt kunnen worden als e-reader en dat er al meer dan een miljoen smartphones in Nederland zijn en meer dan 4 miljoen (mini)laptops. Probleem is echter wel de verscheidenheid aan formats van de e-books, wat erg belemmerend en frustrerend werkt voor de (potentiële) lezer. Sinds 2009 is in Europa min of meer de standaard: ePub met Adobe DRM. Maar DRM (bedoeld voor allerhande beveiliging) geeft problemen door de beperkingen en complexiteit. In de VS zijn er ook nog veel andere formats. Veel apparaten (de meeste zelfs, als smartphones en netbooks worden meegeteld) kunnen niet met DRM overweg. Een doorbraak zou kunnen komen als het belemmerende DRM kan worden losgelaten.

Oriënterend

Berlinda Kerkhof liet zien dat de Nederlandse bibliotheken die al met e-books (en e-readers) bezig zijn in een oriënterende fase zitten, waarbij ook nog simpelweg de e-readers als object worden uitgeleend. Vaak ontbreekt een projectmatige aanpak. Ook is er geen regionale of landelijke coördinatie. Zij had ook gekeken naar de *New York Public Library* (NYPL) en naar de Duitse bibliotheken. De NYPL (<http://www.nypl.org/>) werkt niet met Netlibrary, maar met Overdrive. De Duitse bibliotheken werken met Divibib op het platform Onleihe (<http://www.onleihe.net/>). In de NYPL zijn al 14.400 e-boektitels beschikbaar, in Duitsland 10.000, aanmerkelijk meer dus dan de ca. 300 van Nederland. Bol.com heeft er 2300 in de aanbieding. Volgens Berlinda is het onduidelijk waar de koudwatervrees (onwil?) van Nederlandse uitgevers m.b.t. uitlenen van e-books vandaan komt.

Zij stelde ook vast dat de e-portals van de NYPL en de Duitse bibliotheken gebruikersvriendelijker zijn dan Netlibrary van OCLC (die overigens in zijn totaliteit meer dan 200.000, vooral Engelstalige e-boektitels aanbiedt).

Projectmatig en gezamenlijk

Berlinda ried het volgende aan: ga aan de slag met e-readers en experimenteer, maar doe dat projectmatig: doelen stellen, feedback verzamelen, evalueren, strategie bijstellen en coördineren met andere bibliotheken.

En verder: oefen gezamenlijk druk op NBD/Biblion uit voor uitbreiding van de collectie en verbetering (of wijziging) van het e-portal. En ga gezamenlijk met de uitgevers in de slag om ze over de streep te trekken hun e-books aan te bieden voor uitlening.

Grijs gebied

Wat het leenrecht betreft, is opereren met e-readers en e-books een grijs gebied. De Stichting Leenrecht praat nog met de uitgevers.

Stichting Bibliotheek.nl naar TNO

Op 19 januari werd ook bekend gemaakt dat **Michiel Laan** van de Stichting Bibliotheek.nl aan TNO opdracht heeft gegeven een onderzoek te doen naar de wensen van gebruikers en de strategische positie van de bibliotheek m.b.t. e-books. Op basis van de uitkomsten wil Bibliotheek.nl in gesprek met partijen als NBD/Biblion en de uitgevers. (**Wilfried Hoffman** en Michiel Laan zijn aan de Stichting Bibliotheek.nl toegevoegd als interim-managers digitale infrastructuur resp. dienstenontwikkeling).

VBB en Cubiss op weg naar Brabantse Netwerkbibliotheek

De Vereniging van Brabantse Bibliotheken (VBB) en Cubiss hebben besloten samen de *Brabantse Netwerkbibliotheek (BNB)* te vormen. De statuten van VBB en Cubiss zijn daarop aangepast. Op die manier is verder invulling gegeven aan het al eerder vastgestelde model waarbij Cubiss het uitvoerend apparaat is van de VBB en waarbij erkend is dat de VBB fungeert als opdrachtgever (zie ook Nieuwsbrief van september 2009 op <http://www.cgbs.nl/sites/directeuren.net>). Afgesproken is nu dat de VBB binnen de BNB beleidsmatig richting geeft aan de activiteiten van Cubiss. De positie van de VBB komt tot uitdrukking door de bevoegdheid om het jaarlijkse werkplan van Cubiss vast te stellen en door de bevoegdheid om vier leden voor de Raad van Toezicht (RvT) van Cubiss te benoemen. Overigens mogen leden van die RvT geen directe verbondenheid hebben met een van de leden van de VBB (de Brabantse bibliotheken). De positie van de VBB in Cubiss is vastgelegd in de statuten van Cubiss. Cubiss kan dit niet wijzigen zonder instemming van de VBB.

In de statuten van de VBB is vastgelegd dat Cubiss de kennis- en werkorganisatie van de VBB is. Activiteiten voor de gezamenlijke Brabantse bibliotheken, met provinciale of eigen *gepoolde* middelen, worden uitgevoerd door of via onderaannemerschap aan Cubiss. Dit is vastgelegd in de statuten van de VBB. De VBB kan dit niet wijzigen zonder instemming van Cubiss.

Thijs Kuipers, de voorzitter van de Brabantse Netwerkbibliotheek, zegt: "Onze conclusie is dat het bibliotheekbestel door zijn bestuurlijke 'drie-lagigheid' te complex is. We zijn tot deze vorm in Brabant gekomen om te voorkomen dat lokale en provinciale laag van elkaar kunnen gaan 'loszingen'. Het kan in onze ogen niet zo zijn dat de PSO of de provincie iets anders willen dan de gezamenlijke bibliotheken. Dat wordt een coördinatiepuinhoop. Het kan ook niet zo zijn dat de gezamenlijke bibliotheken hun gezamenlijkheid (op provinciaal niveau) parallel aan de PSO gaan organiseren. Ons Brabantse model onderstreept het belang van een sterke regie van landelijk perspectief op de bibliotheeksector en laat voldoende ruimte om daar op in te spelen."

Binnen de VBB fungeren, zoals in september eerder vermeld, vijf commissies, gekoppeld aan programmaliijnen:

- Digitale Bibliotheek (infrastructuur en diensten);
- Collectie, lezen en educatie;
- HRM en bedrijfsvoering;
- Marketing;
- Verbreding Bibliotheek.

De commissies, bestaande uit directeuren van de Brabantse bibliotheken, geven inhoudelijk sturing aan de werkzaamheden van de programma- en projectleiders van Cubiss.

Op ledenvergaderingen van de nieuwe VOB kan de BNB "de stem van Brabant" laten horen. Bibliotheken die in de BNB participeren kunnen de BNB ook machtigen om hen formeel te vertegenwoordigen. Verder is afgesproken dat als Cubiss zelfstandig lid wordt van de nieuwe branchevereniging zij zich in principe zal aansluiten bij de koers zoals de gezamenlijke bibliotheken in de VBB die geformuleerd hebben.

De naam Directieoverleg Brabantse Bibliotheken (DOBB) bestaat ook nog. Afgesproken is dat het DOBB de algemene ledenvergadering van de VBB vormt. DOBB is het strategisch beleidsbepalend orgaan van de VBB en daarmee ook van de BNB.

Beleidsplan Brabantse Netwerkbibliotheek: *Een verlichtend netwerk*

De Brabantse Netwerkbibliotheek (BNB) heeft een Beleidsplan 2010-2012 vastgesteld met de titel *Een verlichtend netwerk*, binnenkort te vinden op www.bnbibliotheek.nl. Er is ook een samengevatte versie gemaakt.

In het voorwoord van het plan staat dat de koers wordt bepaald aan de hand van de wensen van de opdrachtgevers/financiers, d.w.z. gemeenten en provincie. De provincie Noord-Brabant wil "Brabanders een laagdrempelige toegang bieden tot een breed maatschappelijk georiënteerd bibliotheeknetwerk". Op het wensenlijstje staan:

- één digitale bibliotheek;
- één stelsel voor bibliotheektarieven;
- een groeiend aantal bibliotheekgebruikers;
- een blijvend goede klanttevredenheid.

Als betrouwbare opdrachtnemer wil de BNB zich ervoor inzetten deze resultaten te behalen.

Leidend voor de koersbepaling is ook de *Agenda voor de toekomst*.

Pijlers

Na in hoofdstuk 1 *Waarom de Openbare Bibliotheek?* nog weer eens het Unesco-manifest te hebben geciteerd, zegt het beleidsplan dat de maatschappelijke taak van de bibliotheek op drie pijlers is gebouwd, n.l. taalvaardigheid, Bildung en mediawijsheid. De nota stelt ook vast dat er tussen de ouderwetse, paternalistische volksverheffing en het moderne, volstrekt doorgeschooten cultuurrelativisme iets nieuws bedacht moet worden. "Na twee decennia van no-nonsensopolitiek, de opkomst van de amusementsindustrie en de huidige economische tegenwind, kan niet meer met droge ogen worden beweerd dat 'ontspanning' met belastinggeld moet worden bekostigd."

De Brabantse bibliotheken formuleren als overkoepelende missie om "levend burgerschap te stimuleren door burgers op toegankelijke wijze te verleiden zichzelf te ontwikkelen".

De komende drie jaar wil de BNB ieder jaar een sterk inhoudelijke conferentie organiseren.

Ambities

Als ambities zijn in hoofdstuk 2 *Doelen* geformuleerd:

- goede kwaliteit van de bibliotheekvoorzieningen, wat af te lezen is aan een toenemende klanttevredenheid met betrekking tot de collectie, het (verbrede) aanbod van voorzieningen en de professionaliteit van de basisbibliotheken naar minimaal rapportcijfer 8;
- een groei van het aantal bibliotheekgebruikers van achttien jaar en ouder met 5%;
- uniforme afspraken, werkwijzen en systemen bij de Brabantse basisbibliotheken met betrekking tot de tarifiering;
- één digitale bibliotheek, zowel fysiek als qua informatiefunctie: maximaal toegankelijke onlinediensten van de bibliotheek dankzij één Brabantse systeem van onlinediensten en collectie, vanaf huis te raadplegen.

De ambities zijn vertaald in de vijf inhoudelijke programma's die eerder zijn genoemd.

Die spelen in op de volgende speerpunten:

- werken aan kwaliteit en ontwikkeling van eigen mensen, organisaties en aanvullende producten;
- investeren in de groei van omzet en bereik;
- verbreden van de bibliotheekfunctie;
- versterking van de bestaande dienstverlening door middel van een ondersteunende infrastructuur.

Drietredenmodel

Het motto van de BNB is de Brabantse bibliotheken te laten stralen door één verlichtend netwerk, zo staat in hoofdstuk 3 *Naar een Brabantse Netwerkbibliotheek*. "Verlichten is dubbelzinnig: het betekent zowel ontlasten als inzicht bieden. Dat is wat de BNB voor de Brabantse bibliotheken beoogt te doen. Daarbij helpt het Brabantse bibliotheken aangesloten te blijven op landelijke ontwikkelingen."

Het samenwerkingsmodel voorziet in ruimte voor verschillende snelheden door middel van een *drietredenmodel*. Het gaat daarbij om drie graden van samenwerking. Een zwaardere vorm van samenwerking veronderstelt dat er wordt samengewerkt op de onderliggende trede.

- Trede 1 is: Verdieping, kennisontwikkeling en strategie;
- Trede 2 is: Eén ondersteunende infrastructuur;
- Trede 3 is: Voorhoedeprojecten.

In trede 1 gaat het o.a. om strategisch HRM-beleid, kennisuitwisseling op verschillende domeinen, relevante strategische discussies, onderzoek en pilots. De samenwerking op deze trede heeft geen verplichtend karakter. Deelname is veelal zonder kosten.

Bij trede 2 is sprake van een effectieve en efficiënte infrastructuur (waaronder met name de uitleenlogistiek en het aanbod van digitale diensten). De infrastructuur is in hoge mate uniform en sluit aan en bouwt voor(uit) op de landelijke infrastructuur. Deelname staat open voor bibliotheken die meedoen aan trede 1 en die:

- cofinancieren;
- voldoen aan nader te stellen kwaliteitscriteria zoals leververplichting en uniforme tarifiering in het kader van IBL, een minmaal investeringsniveau in de collectie.

De infrastructuur wordt in ruime mate uit provinciale middelen bekostigd, maar het budget is niet toereikend voor de hele basisinfrastructuur. Om die reden wordt van de deelnemende bibliotheken een structurele bijdrage gevraagd. Maar die bijdrage kan aanzienlijk lager zijn dan het huidige kostenniveau voor bibliotheken door toegenomen efficiency en aanwending provinciale middelen.

Trede 3 betreft voorhoedeprojecten. Dat zijn activiteiten (of de organisatie ervan) die dermate vernieuwend zijn dat nog niet alle bibliotheken hieraan willen of kunnen meedoen. Maar als de activiteiten uiteindelijk voor het hele netwerk van belang kunnen zijn, kunnen zij, als DOBB akkoord gaat, onder de vlag van BNB en met inzet van netwerkmiddelen worden uitgevoerd.

Er zijn netwerkmiddelen beschikbaar, maar een (groot) deel van de inspanningen zal door de deelnemende bibliotheken zelf moeten worden geleverd.

Vastgesteld wordt dat deelname van Brabantse bibliotheken aan het initiatief van de tien directeuren voor de formuleorganisatie (soft-franchiseformule) niet conflicteert met de Brabantse samenwerking. Want die samenwerking is volgend ten opzichte van de ontwikkeling van landelijke standaarden en concepten. Sterker, de deelname van Brabantse bibliotheken kan als een voorhoede-project worden gezien, waar ook Brabantse netwerkmiddelen voor worden ingezet. Afstemming met de Brabantse programmalijnen Marketing, Digitale bibliotheek en Collecties is echter wel van belang.

Over de infrastructuur wordt opgemerkt dat de spil zal worden de keuze voor één systeem van bibliotheekautomatisering, waarvan ontwikkeling en beheer centraal is belegd. De haalbaarheid daarvan moet echter nog wel onderzocht worden.

Programmalijnen en commissies

Hoofdstuk 4 bevat de programmalijnen (tevens commissies):

1. *Digitale bibliotheek* met beleidsactiepunt "Ontwikkeling en opstart van één digitaal systeem" en als deelprogramma's/netwerktaken: digitale infrastructuur, innovatieve digitale diensten en producten en het servicemanagement digitale bibliotheek.
2. *Marketing* met beleidsactiepunt "Ontwikkeling van marketingstrategie en uitvoeringsprogramma" en als deelprogramma's/netwerktaken: marketingstrategie, marketingbeleid en marketinguitvoering.
3. *Collectie, Lezen en Educatie* met beleidsactiepunten "Ontwikkeling van één Brabantse collectie (in het kader van een gemeenschappelijke, ondersteunende infrastructuur)", "Expertisecentrum Lezen & Leesbevordering" en "Expertisecentrum Educatie & Mediawijsheid" en als deelprogramma's/netwerktaken: collectiebeleid, lezen en leesbevordering en educatie en mediawijsheid.
4. *HRM & bedrijfsvoering* met beleidsactiepunt "Expertisecentrum HRM & Organisatieontwikkeling" en als deelprogramma's/netwerktaken: HRM, Organisatie- & beleidsontwikkeling, bedrijfsvoering/kwaliteitszorg en logistiek.
5. *Verbrede bibliotheek* met beleidsactiepunt "Profilering van de bibliotheek als ketenpartner" en als deelprogramma's of netwerktaken sociale en culturele kaart Brabant, Brabant Culturele Hoofdstad, fondsen- en subsidiewerving en strategische conferenties.

De commissies bewaken de beleidsactiepunten. Een deel van de netwerktaken betreft *going concern*. De aansturing van de netwerktaken ligt ook bij de commissies. Beleidskwesties worden voorgelegd aan het DOBB.

Provinciale en andere middelen

In hoofdstuk 5 *Middelen* staat dat de provinciale gelden, te besteden binnen het door de provincie vastgestelde sturingskader, volledig worden benut voor de netwerktaken. Cubiss

verwerft aanvullende inkomsten uit individuele opdrachten die overigens voor een groot deel afkomstig zijn van bibliotheken, zowel binnen als buiten Noord-Brabant.

Vastgesteld wordt dat het in de loop van 2010 opportuun wordt om afspraken te maken over bijdragen voor de BNB van de individuele bibliotheken. Er worden grote inderdieneffecten verwacht in de bibliotheek-automatisering (als het haalbaarheidsonderzoek uitwijst dat één systeem mogelijk is). Verder zullen bijdragen van de bibliotheken de kracht van het netwerk vergroten, omdat de netwerkgedachte dan niet meer alleen wordt gekoppeld aan de provinciale middelen.

De provinciale subsidie bedraagt ca. € 6 miljoen.

Met de programmalijnen zijn gemeoid:

1. Digitale bibliotheek	ca. € 1,19 milj.
2. Marketing	ca. € 1,13 milj.
3. Collectie, lezen en educatie	ca. € 2,07 milj.
4. HRM en bedrijfsvoering	ca. € 1,61 milj.
5. Verbrede bibliotheek	ca. € 0,27 milj.

Vennootschap bij Cubiss

Wat de private opdrachten van Cubiss betreft, is afgesproken dat Cubiss die per 1 januari 2010 heeft ondergebracht in een aparte vennootschap. Alle aandelen zijn eigendom van de Stichting Cubiss. Directie en bestuur van de vennootschap worden ook verzorgd door directie/bestuur van Cubiss. De besteding van eventueel vrijkomende middelen in de vennootschap (bedoeld voor met name productontwikkeling) geschiedt in afstemming met het DOBB.

Bezetting Sectorinstituut, Stichting Bibliotheek.nl en Branchevereniging

In de Nieuwsbrief van januari stond een namenlijst *Waar bleven de VOB-ers*. *Bibliotheekblad* nr. 2 (4 februari 2010) publiceerde op pagina 35 een overzicht van de medewerkers van de Branchevereniging (die officieus aangeduid wordt als NVOB of VOB), Sectorinstituut en Stichting Bibliotheek.nl. Daarin is nog niet vermeld dat **Frank Huysmans** per 1 april bij het Sectorinstituut programmamanager Kennisoverdracht en Onderzoek wordt. Frank blijft daarnaast

bijzonder hoogleraar Archief- en informatiewetenschap aan de Universiteit van Amsterdam. Hij vertrekt wel bij het Sociaal en Cultureel Planbureau.

De andere programmamanagers bij het Sectorinstituut zijn **Gerard van Dijk** (Certificering en leesgehandicapten) en **Norma Verheijen** (Inhoudelijke thema's). Er is nog een vacature voor een programmamanager Digitale Bibliotheek.

Ook was nog niet vermeld dat **Ap de Vries** benoemd is tot directeur van de Branchevereniging. Hij is afkomstig van de Vereniging Kunstconnectie, de branche- en werkgeversvereniging voor kunsteducatie en kunstbeoefening.

De bestuursleden van de VOB/WOB hebben een taakverdeling vastgesteld. Die is:

- **Erik Jurgens**, voorzitter;
- **Charles Noordam**, vice-voorzitter;
- **Marion Mertens**, secretaris-penningmeester;
- **Chris Wiersma**, commissie Strategie & Public Affairs;
- **Nanno Nanninga**, commissie Werkgeverszaken en HRM;
- **Maja Casemier**, commissie Werkgeverszaken en HRM;
- **Rob Pronk**, commissie Marketing en Promotie;
- **Jos Debeij**, Digitale Bibliotheek.

Er is nog één vacature voor iemand van buiten het openbare bibliotheekwerk

Het nieuwe bestuur is klaar met de samenstelling van de commissies. Deze wordt binnenkort officieel gepubliceerd.

De commissie-Marketing komt er zo uit te zien (naast Rob Pronk vanuit het bestuur):

- **Frans Bergfeld** (Almere);
  - **Lianne Busser** (Veluwezoom);
  - **Elisabeth Duijser** (ProBiblio);
  - **Tineke van Ham** (Zwolle);
  - **Boudewijn van der Lecq** (Cubiss);
  - **Thijs Torreman** (Eindhoven) als voorzitter;
  - **Liesbeth Vogelaar** (Bibliocenter Weert).
- Voorzitter van de Commissie Digitale Bibliotheek wordt **Hans van Prooijen** (Biblionet Drenthe).

De voorbereidingen voor de daadwerkelijke fusie van de VOB en de WOB - er is wel één bestuur, maar er zijn nog twee verenigingen - nemen zo veel tijd in beslag dat zij verschuift naar *de tweede helft van 2010*. De benoeming van de Commissie HRM & Werkgeverszaken schuift daarin mee.

Nieuwe onderhandelingsdelegatie werkgevers

“Vanwege de fusie tussen de WOB en de VOB is er nog een hoop onduidelijkheid vanuit werkgeverskant. Wel is recent een nieuw bestuur vastgesteld. We hebben afscheid moeten nemen van twee leden in de onderhandelingsdelegatie. De onderhandelingsdelegatie vanuit werkgeverskant moet nog vastgesteld worden.”

Dat meldde **Hanan Yagoubi**, bestuurder van de AbvaKabo, onder de kop “Geen CAO-akkoord” in een Nieuwsbrief aan zijn bij openbare bibliotheekorganisaties werkzame leden.

Yagoubi schrijft ook: “De werkgevers hebben in december 2009 tot onze grote verbazing aangegeven terug te komen op eerder gemaakte afspraken zoals opgenomen in het principeakkoord. Het is ongebruikelijk dat een werkgeversorganisatie het eindbod van de gemandateerde onderhandelaars tot twee keer toe intrekt.”

Desgevraagd meldde **Paul Busker**, directeur van de WOB, dat er inmiddels een nieuwe onderhandelingsdelegatie is: het nieuwe VOB/WOB-bestuurslid **Maja Casemier** en hijzelf. Het eerste gesprek heeft 9 februari plaatsgevonden.

De oude onderhandelingsdelegatie bestond uit **Marius Boom** (tot 1 januari voorzitter WOB), **Wim Feijt** (tot 1 januari bestuurslid) en Paul Busker.

Inhoudelijk en financieel verslag besteding OCW-gelden 2009 in najaar 2010

Een formeel financieel en inhoudelijk verslag over de besteding van de OCW-innovatiegelden van 2009 (€ 19 miljoen) komt pas in het najaar van 2010. Informeel komt het wellicht voor de zomer.

Dat antwoordde **Bart Drenth**, interim-directeur van het Sectorinstituut, op de vraag of de grote bedragen uit de in de *Nieuwsbrief van januari* gepubliceerde lijsten van OCW-gelden (zie voor innovatiegelden hieronder nog een keer) gespecificeerd kunnen worden.

De begroting 2010 van het Sectorinstituut wordt nader uitgewerkt door de programma-managers. Het Sectorinstituut hoopt daar begin april meer over te kunnen melden.

Wat de innovatiegelden voor 2010 (€ 18,5 miljoen) betreft, meldde Bart dat OCW daar nog over moet beschikken. Bekeken moet nog worden wie wat kan aanvragen. Wel heeft OCW de € 2 miljoen voor het apparaat van de Stichting Bibliotheek.nl (infrastructuur) toegekend. Volgens Bart ligt het voor de hand dat het merendeel van de overige gelden ook zal worden aangevraagd door Bibliotheek.nl. Het Sectorinstituut is geen partij bij de subsidieverstreking van 2010. Wel draagt de directeur-bestuurder van het Sectorinstituut twee bestuursleden van de Stichting Bibliotheek.nl voor. In samenwerking met Bibliotheek.nl zal het Sectorinstituut toezien op de goede besteding van de innovatiemiddelen van 2009.

Lokale en provinciale implementatie

In de innovatiegelden van 2009 zit € 1,5 miljoen voor lokale en provinciale implementatie. In de middelen voor 2010 zit voor dat doel € 2 miljoen.

Bart wist te melden dat de € 1,5 miljoen van 2009 bestemd zijn voor:

- *White label website* (standaard website die door iedere bibliotheek kan worden gebruikt als basis voor de eigen website);
- Implementatie websites lokale bibliotheken;
- Widget Store.

De [website van IPO](#) meldt dat de provincies rijksmiddelen zullen ontvangen voor de implementatie van de digitale bibliotheek. Bart vertelde desgevraagd dat de provincies niet zelf OCW-gelden zullen ontvangen. Bekeken moet nog worden wie het geld dan wel kan aanvragen.

Overigens meldt IPO ook dat de provincies ondersteuning van bibliotheken als een kerntaak blijven beschouwen, zolang het rijk niet bezuinigt op het Provinciefonds.

Bibliotheekinnovatiegelden 2009

Subsidieregeling (<i>te besteden in 2010; gespecificeerd in Nieuwsbrief jan.</i>)	€ 7,55 milj.
Voor lokale en provinciale implementatie (<i>te besteden in 2010</i>)	€ 1,5 milj.
Opdrachten Projectgroep:	
1. Europees aanbesteed (<i>te besteden in 2010; nog niet gespecificeerd</i>)	€ 6 milj.
2. Overige opdrachten + kosten Projectgroep (<i>besteed in 2009; nog niet gespecificeerd</i>)	€ 4 milj.
Totaal	<u>€ 19 milj.</u>

Bibliotheekinnovatiegelden 2010

Voorgenomen aanvragen St. Bibliotheek.nl (<i>gespecificeerd in Nieuwsbrief jan.</i>)	€ 6,05 milj.
Bijdrage aan St. Bibliotheek.nl infrastructuur (<i>nog niet gespecificeerd, toegekend door OCW</i>)	€ 2 milj.
Voor lokale en provinciale implementatie	€ 2 milj.
Nog onbekend	€ 8,45 milj.
Totaal	€ 18,5 milj.

Opinie

Openstaande vragen

Wim Keizer

In het decembernummer 2009 van de Nieuwsbrief publiceerde ik een lijst van bij OCW en/of Bart Drenth, interim-directeur van het Sectorinstituut, uitgezette, maar (nog) niet beantwoorde vragen.

Ik herhaal in dit nummer de nog niet beantwoorde vragen en voeg er de nieuwe door mij gestelde, maar (nog) niet of niet voldoende beantwoorde vragen aan toe.

Mijn vragen:

- Ik wil graag weten hoe het OCW-innovatiegeld (de € 19 miljoen van 2009) precies besteed is en wordt. Graag zie ik de *projectplannen en -begrotingen* die ten grondslag liggen aan de toekenningen van € 7,5 miljoen aan *subsidies* tegemoet, want het lijstje op de OCW-site is wel erg summier.
- Over de brief van minister Plasterk van 15 december aan de Tweede Kamer (zie Nieuwsbrief december) heb ik 2 vragen gesteld:
  - Op pagina 4, tweede alinea, staat: *“Verder is een doorbraak bereikt bij de ontschotting van de bibliotheeksector: de openbare bibliotheeksector treedt toe tot de zogenaamde Gemeenschappelijke Informatie-infrastructuur (GII). Hierdoor zullen de KB, de universiteitsbibliotheken en de openbare bibliotheken met hetzelfde systeem voor catalogiseren, zoeken en interbibliothecair leenverkeer gaan werken.”* Peter van Eijk (die 17 december bij de VOB/WOB-vergadering toelichting gaf op Bibliotheek.nl) zei dat dit *nieuw* voor hem is. Natuurlijk weet iedereen dat er gestreefd wordt naar een Nederlandse Bibliotheek Catalogus van OB'en, UB'en en KB, maar het was nog niet bekend dat er al gekozen is voor "hetzelfde systeem". Kan ik hier opheldering over krijgen?
    - Verder staat op pagina 5 in het midden, onder "Het innovatieprogramma 2010" dat de minister van de Regiegroep *een advies* heeft ontvangen over het Innovatieprogramma voor het jaar 2010. Ik zie dat advies graag toegemaild.
- Vragen over de enveloppegelden 2009:
  - Hoe is de verdeling van de ca. 6 miljoen voor de aanbestedingen over de 5 onderwerpen? (zie voor onderwerpen Nieuwsbrief januari).
- Vragen over de enveloppegelden 2010:
  - Is er een soort verdeelplan (subsidies, aanbestedingen) naar analogie van 2009, of gaat het dit jaar anders?
  - Is er een begroting voor de verdeling van de € 18,5 miljoen?
  - Is de door Peter van Eijk op 17 dec. bij de VOB genoemde € 6 miljoen al aangevraagd? En zo ja, hoe (door St. Bibliotheek.nl rechtstreeks, door Sectorinstituut of anders)?
- Hoe wordt het bedrag van € 3,5 miljoen (€ 1,5 miljoen 2009 en € 2 miljoen 2010) voor lokale en provinciale implementatie precies aangewend?
- Wie ziet toe op de besteding van € 7,55 miljoen aan projecten (d.w.z.: afstemming met de aanbestedingen, beoordeling van wat er gepresteerd wordt). Doet OCW dat zelf of wordt het uitbesteed (bijv. aan St. Bibliotheek.nl of Sectorinstituut)?
- Ik kan begrijpen dat nu, voor de aanbestedingsdata, nog niet precies gezegd kan worden hoe de € 6 miljoen (van 2009) voor aanbestedingen wordt verdeeld over de 5 onderdelen, maar is dat ook niet mogelijk als de keus uit de inschrijvende instellingen/bedrijven straks gemaakt is?
- Wat die € 4 miljoen (van 2009) die ik "overige opdrachten" genoemd hebt betreft: Is er nog geen (globaal) zicht op de driedeling die ik van die € 4 miljoen heb gemaakt:
  - besteed door de VOB;
  - besteed door de Projectgroep aan opdrachten;
  - kosten Projectgroep zelf (wat dat laatste betreft hanteerde OCW naar de provincies altijd een vast percentage voor uitvoeringskosten).

9. In de SIOB-begroting staat € 2,22 miljoen voor *afstemming en coördinatie*. Daarbinnen staat € 1.275.000 voor het *stimuleren van digitale innovatie op sectorniveau*. Kan daar al wat meer over gezegd worden? Voor welk(e) onderdeel of onderdelen? En: hoe komt dat beschikbaar en voor wie?
10. Op 25 september 2009 vertelde Bart Drenth bij de kritische vrienden dat de Projectgroep aan een bureau gevraagd heeft wat je precies kunt krijgen voor € 5,6 miljoen (dus waar die basale voorziening uit bestaat). Het antwoord werd in oktober verwacht en het moest eerst met de Regiegroep gesproken worden voor het gepubliceerd kon worden. Ik meldde dat in de Nieuwsbrief van oktober 2009. Is er inmiddels iets dat gepubliceerd kan worden?
11. De Projectgroep sprak regelmatig over *mogelijke kostenbesparingen* (en winst door contributieopbrengsten van nieuwe leden). Berekeningen werden echter nog te prematuur geacht. Nu hoor ik uit diverse contacten een hoop twijfel over besparingen, of breder gezegd, twijfel over de "aansluiting" van alles dat bibliotheken en PSO's nu op digitaal gebied doen op wat er landelijk straks ontwikkeld is. In de Nieuwsbrief van oktober 2009 publiceerde ik in het verslag over de presentatiebijeenkomst van 21 september o.a. het volgende:
- "Content Management**
Op de vraag welk Content Management Systeem (CMS) er komt, antwoordde Bart dat gedacht wordt aan Joomla-achtige ontwikkelingen (open source). Wat de Projectgroep zeker niet wil, is vast komen te zitten aan monopolieposities. "Dat is één van de ingewikkeldste kwesties", zo verklaarde Bart. Wilfried voegde er aan toe het advies te geven dat bibliotheken die op het punt staan hun website te vernieuwen beter geen meerjarige contracten kunnen aangaan. Peter van Eijk vroeg ook aandacht voor de bibliotheeksystemen. "We moeten respecteren wat daar allemaal staat. We beginnen nu even aan de buitenkant, maar we komen daarna al snel op de relatie met de systemen die er staan. Dat wordt nog een hele toer." Naar aanleiding van een vraag over de kosten van koppelingen, zei Peter dat we samen moeten bekijken hoe ver we gaan in de landelijke aanpak en wat er lokaal blijft."
- "De relatie met die systemen wordt nog een hele toer", "we moeten bekijken hoe ver we

gaan in de landelijke aanpak en wat er lokaal blijft". Ik hoorde uit betrouwbare bron dat als bibliotheken en PSO's (bijv. uit kostenoverwegingen, afwegingen prijs/door hen gewenste prestatie) straks zouden besluiten *hun eigen systemen te handhaven* en niet mee te doen aan het nieuw ontwikkelde landelijke systeem dat het landelijke systeem *een lege huls* blijft. Maar wel een lege huls die behoorlijk wat geld gekost heeft. M.a.w.: dat verhaal van die kostenbesparingen is natuurlijk heel essentieel om de openbare bibliotheekwereld straks mee te krijgen. Is daar inmiddels iets meer over te zeggen, zonder later vastgepind te kunnen worden op te exacte bedragen?

Oproep Sectorinstituut kritische vrienden 8 maart

Het Sectorinstituut Openbare Bibliotheken (SIOB) nodigt *kritische vrienden* uit om op **maandag 8 maart** van 14.00 tot 16.00 uur een gesprek aan te gaan over de plannen van het SIOB. De bijeenkomst staat open voor iedereen die geïnteresseerd is in de rol van het SIOB.

Plaats: Grote Marktstraat 43 te Den Haag. Aanmelden voor 1 maart bij Marian Rijdsdam: rijdsdam@siob.nl.

Voortouwcommissie OCW vergadert 10 maart

De zogenaamde *Voortouwcommissie* van OCW komt **woensdag 10 maart** van 10.00 tot 12.00 uur in de Thorbeckezaal van het gebouw van de Tweede Kamer te Den Haag bijeen om met minister **Ronald Plasterk** te praten over de bibliotheekvernieuwing. De vergadering is openbaar en kan ook gevolgd worden via internet.

Zie: www.tweedekamer.nl, bij livedebatten.

Db Stichting PSO's

De Stichting Samenwerkende PSO's Nederland i.o. heeft een dagelijks bestuur (db) van drie personen gekozen:

- **Bouke Arends**, voorzitter RvB Rijnbrink Groep, voorzitter;
- **Mireille Pondman**, directeur Bibliotheek Service Centrum Utrecht, vice-voorzitter;

- **Hans van Prooijen**, directeur Biblionet Drenthe, secretaris-penningmeester. Ambtelijk secretaris van de stichting is Wim Keizer, die als hoofdtaak heeft ambtelijk secretaris van de PDO'en in Noord- en Zuid-Holland, de Stichtingen Overleg Openbaar Bibliotheekwerk Noord-Holland (SOOB NH) en Bibliothekenoverleg Zuid-Holland (BOZH). De stichtingsstatuten van de samenwerkende PSO's worden binnenkort formeel bij een notaris vastgesteld.

Commentaar

E-books: punt 1 voor de collectieve agenda

Wim Keizer

Eén van de eerste onderwerpen die volgens mij snel op de *collectieve agenda* van de Branchevereniging, NBD/Biblion, de Stichting Samenwerkende PSO's, de Formuleorganisatie Bibliotheek Nederland, het Sectorinstituut, de Stichting Bibliotheek.nl, PDO'en en andere organisaties die me niet zo gauw te binnen schieten moeten komen is het *e-book*.

Probleem voor openbare bibliotheken is dat ze, als het om media gaat, dingen doen met *andermands spullen*. Daar moet dus iets over geregeld worden en de eigenaren moeten een regeling willen.

In 2006 zei **Bart Drenth** van Berenschot (die in 2005 interim-directeur van ProBiblio is geweest) in een interview dat de digitalisering van informatie betekent dat de distributiefunctie van de bibliotheek door anderen wordt overgenomen. Hij ried aan de openbare bibliotheek zich te laten toeleggen op: *mensen enthousiast maken voor kennis en cultuur*. Een duidelijk advies.

Er is m.i. misschien één manier om nog een rol te hebben in de distributiefunctie: als bibliotheekbranche rechtstreeks afspraken met schrijvers (of hun literaire agenten) maken om tegen vergoeding hun werken te mogen uitlenen. Andere opties lijken mij een achterhoedegevecht voor boeken waar auteursrecht op rust. Voor rechtenvrije e-boeken die tot het cultureel erfgoed behoren is misschien in de distributie nog een bibliotheekrol weggelegd.

Nu we het toch over die collectieve agenda hebben. Wat zou er nog meer op moeten? Ik

zou zo zeggen: de Nederlandse Bibliotheek Catalogus. Kosten versus baten. En het door velen gewenste centrale bibliotheekautomatiseringssysteem. Hoe komen we daar? De kunst wordt in een tijd van komende bezuinigingen: *betere dienstverlening met minder subsidies*, waarbij de € 18,5 miljoen van OCW sowieso al tijdelijk geld is. Mooie dingen doen, maar wel exploiteerbaar voor de langere termijn, dat is de opgave. Met bevlogen, deskundig personeel dat een passie heeft voor cultuur en literatuur, zin van onzin kan scheiden en een begaanbare weg weet te vinden tussen ouderwets paternalisme en achterhaald cultuurrelativisme.

Colofon

De Nieuwsbrief Nieuw Bibliotheekwerk is een uitgave van de volgende 9 organisaties: Biblionet Drenthe, Biblioservice Gelderland, Servicecentrum Flevolandse Bibliotheken (SFB), BibliotheekService Centrum Utrecht (BiSC), ProBiblio (Noord- en Zuid-Holland), Zeeuwse Bibliotheek, Cubiss (Noord-Brabant), Bibliotheekhuis Limburg en Vereniging Netwerk van Directeuren (NvD)

De relatie tussen deze 9 organisaties en de redacteur is geregeld in een redactiestatuut.

De Nieuwsbrieven zijn digitaal ontsloten op de website van de Vereniging Netwerk van Directeuren, www.cgbs.nl/sites/directeuren.net

Feiten en opinies

"Comment is free, but facts are sacred".

De feiten zijn de feiten. Die behoren zo correct mogelijk te worden weergegeven. Daar mag u de redacteur op aanspreken.

Opinies, van wie dan ook, zijn maar opinies, maar wel beter naarmate ze meer op feiten steunen of althans niet met de bekende feiten in tegenspraak zijn.

Opinies mag u aanvechten. Graag zelfs. De bibliotheekvernieuwing verdient meer discussie in het openbaar. Reacties worden geplaatst als voornaam, achternaam en (indien aanwezig) functie vermeld worden. Ze kunnen worden gemaïld aan wkeizer@soobbozh.nl.